

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a Debrecenben, 2016. június hó 9. napján tartott zárt ülés alapján meghozta és nyilvánosan kihirdette a következő

v é g z é s t :

A különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt vádlott ellen indított büntető ügyben a Miskolci Törvényszék 2015. évi december hó 2. napján kihirdetett 6.B.101/2014/89. számú ítéletét helybenhagyja.

A vádlott által az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt is beszámítja a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe.

I n d o k o l á s :

Az ügyben a megismételt elsőfokú eljárást lefolytató Miskolci Törvényszék a rendelkező rész szerinti ítéletével ... vádlottat bűnösnek mondta ki emberölés büntetében (Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) pont), ezért 16 év szabadságvesztés büntetésre és 10 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte. A törvényszék emellett rendelkezett a kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi időpontjáról, illetve a vádlott által előzetes fogva tartásban töltött idő beszámítása felől. Döntött a lefoglalt valamennyi bűnrel további jogi sorsáról, végül az eljárás során felmerült bűnügyi költségből ... vádlottat 413 727 Ft megfizetésére kötelezte az állam javára, míg megállapította, hogy a megismételt eljárásban keletkezett 388 502 Ft az állam terhén marad.

Az első fokú ítélet ellen a vádlott enyhítésért, védője szintén enyhítés iránt, valamint enyhébb minősítés megállapítása érdekében jelentett be fellebbezést. A terhelt az ítéltábla előtt másodfokon írásban is indokolta jogorvoslatát (3. sorszám), abban az általa relevánsnak tekintett bizonyítékok elemzésével már az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét is kifogásolta, elsősorban azt sérelmezve, hogy annak nyomán a törvényszék téves ténymegállapításokat tett és helytelen ténybeli következtetéseket vont. Végül - lényegében csatlakozva a védő által felhozott indokokhoz - azt indítványozta, hogy a másodfokú bíróság vizsgálja a cselekmény eltérő minősítésének lehetőségét. Az ügyész a kihirdetéskor tudomásul vette az első fokú ítéletet.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.91/2013/16-I. számú átiratában a fellebbezéseket megalapozatlannak tartotta. Észrevétele szerint az elsőfokú bíróság a perrendi szabályok betartásával és a korábbi első fokú ítéletet hatályon kívül helyező másodfokú határozatban megfogalmazott iránymutatásokat követve folytatta le a megismételt eljárást, melynek során

ügyfelderítési kötelezettségét teljesítette. A bizonyítékok hibátlan értékelésének eredményeként túlnyomórészt megalapozott tényállást állapított meg, mely csak szűk körben, a terhelttel szemben korábban folyamatban volt büntetőeljárások adatainak feltüntetésével igényel pontosítást. Az érdemben megalapozottnak tekinthető tényállás alapján helytállóan következtetett a vádlott bűnösségére, valamint a cselekmény jogi minősítése is törvényes. Utóbbi tekintetben a törvényszék ténybeli és jogi érveit helyesnek találta mind a cselekmény különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettekénti minősítését, mind az előre kitervelten történő elkövetés minősített esete megállapíthatóságának hiányát illetően. Ugyancsak osztotta az elsőfokú bíróság indokait abban, hogy a terhelt cselekménye nem minősülhet sem halált okozó testi sértés büntetteként, sem erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének. A fellebbviteli főügyészség álláspontja szerint az első fokon feltárt és értékelt bűnösségi körülmények közül a súlyosító hatással járók mind számukban, mind nyomatékukban meghaladják az enyhítő körülményeket, így módon a vádlottal szemben első fokon kiszabott büntetés mértéke igazodik a cselekmény tárgyi súlyához, illetve bűnösségének fokához, az enyhítésre irányuló jogorvoslatok nem foghatnak helyt. Végül említést tett arról is, hogy a vádlott teljességgel alaptalannak bizonyult védekezése következtében a megismételt eljárásban csaknem ugyanakkora mértékű bűnügyi költség keletkezett mint az alapeljárás során, s bár érdemben nem vitatta azt az e körben elfoglalt bírói álláspontot, hogy a megismételt eljárás költsége nem terhelhető a vádlottra, mégis abbéli véleményének adott hangot, hogy teljesen új bizonyítás esetén a jelenlegi törvényi szabályozás helyessége megkérdőjelezhető. Miután a határozat egyéb rendelkezéseit törvényesnek és megalapozottnak tartotta, ezért a fellebbezések alaptalansága okán az elsőfokú határozat Be. 371. § (1) bekezdése szerinti helybenhagyására tett indítványt.

A bejelentett védelmi perorvoslatokra figyelemmel az ítélet tábla a Be. 361. § (1) bekezdése szerint nyilvános ülést tartott. A vádlott védője ekkor részletezte fellebbezése indokait, mellyel kapcsolatosan elsődlegesen továbbra is a cselekmény enyhébb minősítése, nevezetesen halált okozó testi sértés büntette megállapíthatósága mellett érvelt, mellyel együtt a kiszabott szabadságvesztés enyhítését is indítványozta. E szerint a sértettre leadott nagyszámú szúrás ténye, és a vádlott által a cselekmény elkövetéséhez használt 12,7 cm pengehosszúságú kés emberi élet kioltására alkalmas volta mellett nem maradhat figyelmen kívül, hogy - egy kivétellel - valamennyi szúrás 8 napon belüli könnyű sérülést keletkeztetett, míg a fennmaradó további egy sértés sem volt alkalmas halálos eredmény előidézésére. Ezen felül bár a terheltnek fiatal férfiként minden lehetősége megvolt az említett eszközzel súlyosabb sérüléseket okozni, ám ezzel ellentétesen cselekedve, szinte kizárólag könnyű sérüléseket idézett elő, sőt álláspontja szerint a vádlott szándékosan tartózkodott a halálhoz feltétlenül szükséges sérülés okozásától. Nem vitatta, hogy a sértett által elszenvedett nagyszámú és erősen vérző sérülés eredményezte azt a nagyarányú vérvesztést, amely vérzésszerű sokként a halál bekövetkezéséhez vezetett, szívmegállással járó élettani jelenséggel, ám az elkövetéskori tudattartalmat illetően változatlanul a vádlott csakis testi sértésre irányuló szándékos magatartását hangsúlyozta. A sérülésekből eredő vérzésszerű sokk mint élettani jelenség tényszerűen a sértett halálához vezetett, de ez a védő szerint nem a vádlott egyenes vagy eshetőleges emberölési szándékából fakadó halálozási körülmény, hanem a terheltnek a sok kisebb sérülés okozásából irányuló szándékából következő, a sérülések összehatására visszavezethető halál ok, mely az elkövetéshez igénybe vett eszköz használatának, alkalmazásának módjából vezethető le.

Védőbeszédében kitért továbbá arra, miszerint a rendelkezésre álló adatokból kétséget kizáró bizonyossággal azt nem lehet eldönteni, hogy a terhelt tudatában az elkövetés folyamata alatt következett volna be olyan szándékváltás, amely miatt már a leadott szúrások nagy számából is fel kellett volna ismernie a legsúlyosabb eredmény okozásának lehetőségét, ám ez iránt közömbösséget mutatva tovább folytatta volna a sértett bántalmazását. Az elsőfokú határozat történeti tényállásában

leírt cselekvőséget illetően azt is felvetette, miszerint az elkövetés körülményeiből - különösképp abból, hogy a szűrésokkal még a szomszédok felszólítása után sem hagyott fel - kétségtelenül kitűnik, hogy a vádlott kirívó indulat hatása alatt cselekedett. Ezen indulatgyülem kiváltó okaként a terhelt által utóbb hivatkozott szexuális abúzus méltányolhatóként jelentkezett volna, ekként alkalmasnak mutatkozva az emberölés privilegizált esetének megállapítására. Bár a védő nem vitatta, hogy a bizonyítás eredménye e terhelti hivatkozást nem igazolta, ám ettől függetlenül a vádlott és a nagyszülők közötti generációs ellentétekből adódó feszültség is szülhetett olyan ellenszenvet, amely szintén olyan fokú tudatborulást eredményezett, ami az eset összes körülményeinek megítélésénél legalább az alkalmazandó joghátrány mértékének a meghatározása során figyelembe veendő körülményként értékelendő.

Ezzel szemben a fellebbviteli főügyészséget nyilvános ülésen képviselő ügyész alapvetően az írásbeli átiratában foglaltakat fenntartva, az abban levezetett indokok mellett érvelt. Közülük változatlanul szükségesnek tartotta a terhelt előéleti adatainak pontosítását, elsődlegesen azért, mivel nem csak arra mutatnának rá, hogy korábban is összeütközésbe került a törvénnyel, hanem szavahihetőségének megítéléséhez is támpontot nyújthatnak. Kiemelte, miszerint az e tekintetben rendelkezésre álló bizonyítási anyag egyértelművé teszi, hogy a vádlottnál tetten ért megváltozott életmód jogosan váltott ki rosszállást az őt nevelése során mindenben támogató nagyszülőkből. Pénz kezelésével, a pénzhez való hozzáállásával kapcsolatos problémái során és a vele szemben korábban folyt büntetőeljárás alatt is ugyanolyan viselkedés volt jellemző rá, amely jelen ügyben is a vallomások többszörös megváltoztatásához, szavahihetőségének megkérdőjelezéséhez vezetett. Álláspontja szerint a törvényszék a megalapozott tényállásból okszerűen következtetett a vádlott bűnösségére, és a cselekmény jogi minősítése terén is megfelelően eleget tett indokolási kötelezettségének. Nem vitatta, hogy a rendelkezésre álló adatokból nem bizonyítható kétséget kizáróan az előre kiterveltség, ám a tudati tényezők értékelésével az ölési szándék igen, melyet nem csak az láttat, hogy a vádlott által leadott egyik szűrés mélyre hatolva létfontosságú szerveket is sértett, s megnyitotta a hasüreget, ezáltal életveszélyes sérülésként önmagában is a sértett halálához vezethetett. Ezen kívül ugyanis a jó fizikai állapotban lévő sértett hathatós védekezése sem maradhat figyelmen kívül, ami ugyancsak megszakította, gátolta az erőteljesebb szűrésok kivitelezését.

Összefoglalva a cselekmény minősítését illetően változatlanul azt az álláspontot képviselte, hogy a védő által elmondottak és a vádlotti beadványban hivatkozottak kizárólag az elsőfokú bíróság mérlegelési tevékenységét érintik, ezáltal fellebbezéseik a másodfokú eljárásban nem lehetnek eredményesek, a vádlottat ért szexuális abúzus pedig a megismételt eljárásban felvett bizonyítás eredményeként nem nyert alátámasztást. A bűnösségi körülmények között nem tartotta nagy nyomatékkel bírónak a cselekmény elkövetése és elbírálása között bekövetkezett időmúlást, tekintve, hogy abban jelentős közrehatással bírt a vádlott célszerű védekezése, annak előterjesztésének ideje ugyanis tényszerűen az eljárás elhúzódását eredményezte, mint ahogyan a nagyszülői magatartás sem, melynek alapját képező konfliktus lezárásaként nyilvánvalóan elfogadhatatlan a sértett életének kioltása. Ilyen körülmények között, minthogy az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezései is helytállóak, összességében az elsőfokú ítélet helybenhagyását tartotta indokoltnak.

... vádlott saját védelmében az utolsó szó jogán megbánását hangoztatta.

Az előterjesztett perorvoslatok alapján a Be. 348. § (1) bekezdése értelmében az ítélet tábla a Debreceni Törvényszék ítéletét az azt megelőző eljárással együtt teljes terjedelemben bírálta felül, függetlenül a fellebbezések okától és irányától. A revízió elvének szem előtt tartásával ellenőrizte,

hogyan a törvényszék betartotta-e az eljárási szabályokat, és vizsgálta a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmény minősítését, valamint a Be. 354. §-ában írt súlyosítási tilalom keretei között a büntetés kiszabását is. Ennek során arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság a perrendi szabályokat maradéktalanul betartotta. Nem vétett olyan, a Be. 373. § (1) bekezdés II. pontjában felsorolt abszolút eljárási szabálysértést, amely az ítélet hatályon kívül helyezéséhez vezetett volna, de egyéb, a határozat megalapozottságát és az eljárás törvényességét befolyásoló - Be. 375. § (1) bekezdése szerinti - eljárási szabálysértés sem valósult meg. Ezzel szemben az elsőfokú eljárásra kifejezetten a gondos, körültekintő perrivel volt a jellemző.

Az eljárásjog revíziója körében azonban említést érdemel, és relatív perjogi hibaként jelentkezik, miszerint az elsőfokú bíróság a tárgyalás folyamán valamennyi tanút úgy hallgatta ki, hogy az eljárási jogaira és kötelezettségeikre történő figyelmeztetések során nem megfelelően idézte az anyagi jogi háttérjogszabályt. Ugyanis a Be. 85. § (3) bekezdése körében arra figyelmeztette a kihallgatni kívánt tanúkat, hogy a Büntető Törvénykönyv a hamis tanúzás büntetőjogi következményei mellett a tanúvallomás jogosulatlan megtagadását is szabadságvesztéssel rendeli büntetni, holott a Btk. 277. §-a az utóbbi bűncselekményt kizárólag elzárással szankcionálja. A törvényszék által alkalmazott forma így pontatlan volt, ami azért minősíthető mégis csak igen enyhe súlyú szabálysértésnek, mivel kétségtelenül kitűnt belőle, hogy amennyiben a tanú kihallgatásának nem mutatkozik akadálya, mindenképpen köteles a vallomástételre, melynek jogosulatlan megtagadása büntetendő cselekmény, s emiatt büntetés szabható ki. A Btk. 33. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a szabadságvesztés mellett az elzárás is külön büntetési nem. Következésképp a személyi bizonyítás törvényessége nem sérült, a tanúvallomások bizonyítékként történő felhasználására lehetőség nyílt.

Az ítélet tábla a fellebbezésekkel támadott határozat Be. 351. § szerinti megalapozottságának vizsgálata körében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének messzemenőig eleget tett, a megismételt eljárásban igen széles körben vett fel bizonyítást, és a hatályon kívül helyezés következtében a Be. 378. § (1) bekezdése szerint megfogalmazott másodfokú iránymutatásokat is mindenben szem előtt tartotta. Ítéletének tényállása csaknem teljes mértékben megalapozott, ám - ahogyan a fellebbezési főügyészség helytállóan rámutatott - a vádlott előéleti adatait illetően a Be. 351. § (1) bekezdés b) pontjában írt kisebb hiányosság kétségtelenül tetten érhető volt. Az ítélet tábla ezért az elsőfokú ítéletben megállapított tényállásban a Be. 352. § (1) bekezdés alkalmazásával a következő kiegészítést teszi, melyre a rendelkezésre álló iratok maradéktalanul lehetőséget teremtettek.

- ... vádlottnak mintegy 250 000 Ft összegű diákhiteléből származó tartozása van (Bf.I.648/2013/8. számú másodfokú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal).
- A terhelttel szemben az elsőfokú határozat 5. oldal 6. bekezdésében rögzített kisebb vagy azt nem el nem érő pénzre elkövetett pénzhamisítás büntette miatt folyamatban volt büntetőeljárás megszüntetésére - mivel a vádemelés elhalasztásának tartama eredményesen eltelt - a Miskolci Városi Ügyészség Bfk.10057/2007/8. számú, 2009. december 8. napján hozott határozatával került sor (elsőfokú iratok 30. sorszámú utóirata szerint).
- A vádlottat a Miskolci Városi Ügyészség Bfk.7121/2007. számú, 2007. szeptember 26. napján kelt határozatával lopás vétsége miatt megrovásban részesítette (Encsi Rendőrkapitányság 1506/2007.bü. számú nyomozási iratai, elsőfokú perirat 29. sorszám).

Az idézett kiegészítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált és a Be. 352. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú ítélezés során irányadónak lehetett tekinteni.

A vádlott által írásban kifejtett észrevételekre reagálva, a törvényszék bizonyítékértékelő tevékenységével kapcsolatban az ítélőtábla indokoltnak tartja annak előrebocsátását, hogy a tényállás akkor tekinthető megalapozottnak, ha a bíróság a törvényes vád elbírálása során a perrendi szabályok szerint lefolytatott bizonyítási eljárást követően a vád tárgyává tett eseményeket megalapozatlansági hibáktól mentesen állapítja meg. Ilyen hibák jelen ügyben nem tárhatók fel. Az elsőfokú bíróság valamennyi lényeges tényre alapos bizonyítást folytatott. A büntetőjogi felelősség tekintetében megállapítandó tényeket hiánymentesen, az iratok tartalmának megfelelően rögzítette, s nem vétett logikai hibát akkor sem, amikor egyes kétséget kizáróan bizonyított tényből további tényekre vont következtetést.

Az elsőfokú bíróság az ügy eldöntése szempontjából szükséges valamennyi bizonyítékot feltárta, azokat mérlegelési körébe vonta, egyenként és összességükben is megfelelően értékelte az elbíráláshoz vizsgálandó releváns adatok tükrében. A történeti tényállás megállapításához a bizonyítékok okszerű értékelésével jutott el. Közülük tényszerűen legfőképp a kihallgatott tanúk vallomásai szolgáltatnak kellő alapot a vádlott és nagyszülei közötti viszony tisztázásához (elsőfokú ítélet 31., 37-51. oldal).

Ezzel kapcsolatosan megjegyzést érdemel, hogy a törvényszék az általa megállapított tényállásban - helytállóan - kizárólag arra szorítkozott, hogy ... és ... a vádlott magatartásával hozták összefüggésbe a családi házukból történő pénz eltűnéseket, s legfőképp ez vezetett unokájuk kitiltásához (elsőfokú ítélet 8. oldal 4. bekezdés). Mindez nyilvánvalóan nem jelenti azt, hogy a törvényszék a pénzösszegek eltűnését bizonyosan pénz elvétellel azonosította volna, helytelen ténybeli következtetés ebben a körben sem érhető tetten, hiszen az ítéletben is részletezett rendelkezésre álló bizonyítékok valóban azt támasztják alá, hogy a nagyszülők a sértett pénztárcájából hiányolt pénzösszegek eltűnését egy idő után a vádlott látogatásaihoz kezdték kapcsolni, és ennek hangot is adtak. Minderről pedig a terhelti észrevétellel ellentétben (3. sz. utóirat 3. oldal) nem csak a nagyszülők szomszédai, de a vádlott édesanyja, illetve további rokonai, így ifj. ..., ... is értesültek.

Az elsőfokú bíróság ezen felül részletes és meggyőző indokokat vonultatott fel arra, hogy mely bizonyítékot tekint hitelt érdemlőnek, de kellő körültekintéssel vette figyelembe és vizsgálta a vádlott érdemi védekezését, annak szexuális abúzusra utaló fő irányát, indokolási kötelezettségét hiánytalanul teljesítve (ítélet 31., 41-53., 65-66., 72-73. oldala). A terhelt részéről megfogalmazottakkal szemben további megjegyzést érdemel, hogy a törvényszék nem vétett logikai hibát a cselekményt észlelő szemtanúk - ..., ..., részben ... - vallomásainak értékelése során sem. Ellenkezőleg, hiszen a valóban terhelő adatokat szolgáltató vallomások tartalmát nem csak rögzítette az elsőfokú határozatban, hanem azokat a további bizonyítékokkal is egybevetette, mégpedig a cselekmény konkrét részletei (elsőfokú ítélet 32-35. oldal) mellett a vallomások nyomán megállapítható tényeket a terhelti tudattartalom vizsgálata körében is kifejezetten összevetette a bizonyítás további anyagával, legfőképp az igazságügyi elmeorvos- és pszichológus szakértői vizsgálatok eredményével (35. oldal, 71-72. oldal). Így az ebben a körben megfogalmazott vádlotti aggályok (írásos észrevétel 3-4. oldala) sem foghattak helyt.

A tényállás megállapításának törvényi követelménye mindennek előtt az elsőfokú bíróság feladata, melyet adott esetben a törvényszék hibamentesen tett meg, másodfokon eltérő tények megállapítására nem nyílhatott perjogi lehetőség. Következésképp a törvényszéki mérlegelő tevékenység helyes voltának megkérdőjelezésével a megalapozott tényállást a bizonyítékok

értékelését támadó, ekként eltérő tényállás megállapítását célzó fellebbezés nem vezethetett eredményre (Be. 351-352. §).

Összességében - minthogy a beszerzett aggálytalan igazságügyi elmeorvosszakértői és pszichológus szakértői vélemények egyértelművé tették, hogy esetében büntethetőségi akadály nem áll fenn - az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést **a vádlott** bűnösségére, és cselekményének az ítélet szerinti minősítése is megfelel az anyagi jognak.

A törvényszéknek a terhelti cselekvőség körében elfoglalt jogi álláspontját mindenben igazolják az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. számú Büntető jogegységi határozat iránymutatásai nyomán figyelembe veendő alanyi és tárgyi elemek. A törvényszék helyesen ismerte fel és indokolási kötelezettségét messzemenőig teljesítve adott számot arról, hogy a vádlott a többszörös késszúrás során egyenes ölési szándékkal cselekedett, ezért cselekményével valóban az emberölés büntettét valósította meg. A tárgyi oldal elemei e szándékot kétségtelenül igazolják. A terhelt mintegy 86 rendbeli külsérelmi nyomot előidézve - hiszen a tényállás 32. pontjában 6 db, a 77-ben 2, végül a 78. pontban 3 sérülés került együttesen leírásra - szúrta meg a sértettet, annak ellenére, hogy ő hátrált és kezdetben intenzív védekezést mutatott. Tettével akkor sem hagyott fel, amikor a nagyszülő a szűk kamra helyiség ajtajában összeesett, s végképp kiszolgáltatott helyzetbe került. Utal rá az ítéletábra, hogy a 38. számú, lágyrészekbe mélyen hatoló sérülés - ellentétben a perbeszédben megfogalmazott védelmi érveléssel - valójában életveszélyes sérülésként jellemezhető, az igazságügyi orvosszakértői megállapítások e tekintetben egyértelműek. E nagy erővel, hátulról leadott, a mell- és hasüreg megnyílását előidéző, olyan létfontosságú belső szerveket - mint a máj és a tüdő - érő, jobb vese tájáig haladó, 14 cm-es szúrcsatornával járó sérülés önmagában halálos eredménnyel járt volna. Közvetlen életveszélyes állapotot idézett elő, melyet az ítélezés, de a természetes szemlélet is ölési cselekménynek tekint. Kétségtelen, hogy a sérülések keletkezési sorrendje utóbb pontosan már nem állapítható meg, ám a belső szerveket is érintő sérülésen kívüli, egymás után kitartóan és viszonylag huzamos időn keresztül, ugyanazzal az emberi élet kioltására alkalmas késsel leadott, a szomszédok felszólítását követően is folyamatosan ismételt szúrások következményeként a vádlott tudatában fel kellett merülnie annak a reális lehetőségnek, hogy a sértett a rendkívül nagy számú, erősen vérző sérülés következtében elhalálozik, mely cselekmény ilyen idős korban bármikor a legsúlyosabb eredménnyel járhat (polytrauma), mint ahogyan járt is.

Ilyen tényállás tükrében a bírói gyakorlat szerint valóban - egyenes - ölési szándékot kell megállapítani, tehát a védelmi érveléssel szemben a vádlott cselekménye halált okozó testi sértés büntettének nem minősíthető. A halált okozó testi sértés vegyes bűnösségű bűncselekmény, a testi sértésre irányuló szándék mellett az eredményre nézve az elkövető gondatlansága terjed csak ki. Az eredményre kiterjedő egyenes vagy eshetőleges ölési szándék a halált okozó testi sértés megállapítását egyértelműen kizárja. Ebben a körben az elsőfokú ítélet 81. oldal 3. bekezdésében írtak okán kizárólag az érdemel kisebb pontosítást, miszerint a szándék megállapításánál az elkövetéskor irányadó tudattartalmat és nem tudattartamot kell vizsgálni a feltárt tárgyi és alanyi tényezők tükrében (3/2013.Bje I/1., 2.).

A cselekvőségét tovább vizsgálva nem lehet kétséges, hogy a vádlott indulat hatása alatt állva követte el az élet elleni cselekményt, ám ez önmagában még nem alapozza meg az emberölés privilegizált alakzataként értékelendő erős felindulásban elkövetett emberölést, bár az elkövetés körülményei, nem utolsósorban a terhelt által az alapeljárás másodfokú szakában előterjesztett új védekezés, a részéről hivatkozott szexuális abúzus alapján kétségtelenül felvetődött e

bűncselekmény megállapíthatóságának a vizsgálata, melyre határozata indokolásában a törvényszék ugyancsak részletesen kitért.

E tekintetben szintén a 3/2013. sz. Büntető jogegységi határozat, közelebbről annak 6. pontja nyújt eligazítást, melynek értelmében szükséges, hogy az indulat olyan fiziológiai eredetű magas fokot érjen el, hogy ennek következtében az elkövető belső egyensúlya megbomlik, tudata elhomályosul és ennek folytán a megfontolás szokásos mértékének a magatartása lehetetlenné válik számára. Az erős felindulás fennállta és foka nem elmeorvosszakértői, hanem a bíróság által eldöntendő tény és jogkérdés, amelyet az elkövető konkrét pszichikai tulajdonságai alapján kell megítélni. A felindulást kiváltó ok meghatározása nem szűkíthető le a cselekmény elkövetését közvetlenül megelőző eseményekre, hanem a történések egész folyamát, az eset összes körülményeit kölcsönhatásukban és folyamatosságukban kell vizsgálat alá vonni. Kétségtelen, hogy az erős felindulást kiváltó külső okok közül az egyik leggyakoribb a sértett magatartása.

Az erős felindulásnak méltányolható okból származása akkor állapítható meg, ha az bizonyos fokig igazolható és erkölcsileg menthető. A méltányolható ok megítélésénél jelentősége van az elkövető és a sértett között fennálló viszonynak, érzelmi kapcsolatuknak. Ezzel összefüggésben kell vizsgálni, hogy az elkövetést kiváltó ok súlyossága, valamint az arra reagáló magatartás objektíve is arányban áll-e (BH.1990.323.). Így a jelentéktelen sérelmet követő túlméretezett indulatkitörés - méltányolható ok hiányában - nem alapozza meg az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítását. Szükséges továbbá, hogy az ölési cselekmény az erős felindulás állapotában menjen végbe, valamint, hogy a cselekmény elkövetésére irányuló akaratelhatározást nyomban kövesse a kivitelezés, vagyis az emberölésre irányuló szándék kifejlődése és a cselekmény között viszonylag rövidebb idő teljen el.

A cselekmény történeti eseményeit áttekintve az ítélet tábla sem talált a vádlott vonatkozásában olyan éplélektani alapon kialakult tudatborulást, amelyet a törvény megkíván. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján valóban megállapítható, vádlott és sértett közötti, nemzedékeik különböző szemléletéből származtatható konfliktus nem jellemezhető olyan erkölcsileg méltányolható oknak, melyből eredően az indulatgyülem igazolható lenne. ...né sértettnek a vádlott viselkedésével szemben megfogalmazott kritikái nem tekinthetők olyan magatartásnak, mely objektíve arányban áll a vádlott cselekvőségével (BH.2002.214.). Mindez bizonyosan nem vezethet a sértett életének elvételéhez, és egyéb erkölcsileg méltányolható ok sem nyert igazolást, szemben a gátlástalan és embertelen büntetettel.

Másfelől a törvényszék helytállóan idézte azokat a körülményeket is, amelyek alapján valóban állást lehetett foglalni abban, hogy a vádlott indulata még csak a határán sem állt annak az indulatgyülemnek, amely tudatát elhomályosítva gátat teremtett volna cselekményei következményeinek józan megfontolásában, így - egyéb feltételek mellett - az emberölés enyhébben minősülő esetének megállapíthatóságát eredményezte volna, ekként nem lehetett lényeges kihatással az alkalmazandó joghátrány megválasztására sem (ítélet 89-90. oldalai).

Nem tévedett akkor sem az elsőfokú bíróság, amikor a vádlott cselekményét különös kegyetlenséggel elkövetettnek minősítette (83-84. oldalon kifejtettek). E minősítő körülmény valóban megállapítható, ha az elkövető az átlagosat meghaladó brutalitással, kegyetlenséggel viszi véghez az ölést, függetlenül attól, hogy a sértett szubjektív módon mit érzett. Jelen esetben a cselekmény elkövetésének konkrétumait szemlélve a vádlott cselekvősége olyan gátlástalanságot és kirívó embertelenséget mutatott nagyszülőjével szemben, mely a minősítő körülmény megállapítását valóban szükségessé teszi. E jogi álláspontot mindenben alátámasztják a tárgyi oldali elemek, így az

elkövetési magatartás formája, az eszköz használata, az okozott sérülések, az erőbehatások száma, részben súlya.

A vádmódosítás szerinti előre kitervelt emberölés megállapítására, amint az elsőfokú bíróság helytállóan felismerte, valóban nem kerülhetett sor. Az e körben adott, szintügy alapos elsőbírói indokok mellett az ítélőtábla egyfelől arra kíván utalni, hogy a módosított vád sem írta le teljességgel a Be. 2. § (2) bekezdéséből következő tervszerű elkövetést jellemző előkészületi cselekmények pontos sorát, melyek megvalósítása feltétele a minősített eset megállapításának. Másrészt a megállapított tényállás sem tartalmaz mindenre hiteles adatot, és a bizonyítási eljárás során sem merült fel olyan konkrét bizonyíték, mely kétséget kizáróan igazolná a vizsgált minősített esetet megalapozó tényeket. Az elsőfokú bíróság az ítélet 84-87. oldalán igen alapos és meggyőző indokolást adott arról, miért nem látta megállapíthatónak az előre kitervelt elkövetést, hiszen a cselekmény végrehajtása során számos rögtönös tevékenység is tetten érhető volt. A kifejtett indokokat a másodfokú bíróság is osztotta.

A törvényszék az 1943. április 9. napján született sértett sérelmére megvalósított cselekményt az elbírálás idején hatályos anyagi jogi rendelkezéseknek megfelelően minősítette ítéletében, melyet illetően a Btk. 2. §-ának értelmezése, az alkalmazandó büntető törvény kiválasztása kapcsán adott jogi indokolása kisebb kiegészítésre szorul. Bár az elsőfokú bíróság határozatának 75. oldalán általánosságban említést tett az elbírálás idején hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) „újszerű” rendelkezéseiről, közülük végül csak a feltételes szabadságra bocsáthatóság - tényszerűen enyhébb - szabályait részletezte. E tekintetben azonban az sem hagyható figyelmen kívül, hogy 2013. július 1. napjától - így jelenleg is - az emberölés újabb minősített esetét képezi, ha a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el (Btk. 160. § (2) bekezdés k) pont).

Adott esetben pusztán a sértett életkora valóban felveti e további minősítő körülmény megállapításának lehetőségét, hiszen a cselekmény elkövetésekor a 70. életévében járt és a bírói gyakorlat a nyugdíjkorhatárt meghaladó életkort általában már idős korként értelmezi, a negatív irányban változó testi, szellemi hanyatlás, elsősorban tűrőképesség-csökkenés okán (56/2007. számú BK vélemény II/4. pont). Annak megítélése azonban, hogy a sértett valóban korlátozottan volt-e képes az elhárításra, a támadás jellege és a kialakult erőviszonyok egybevetése mellett a sértett életkorának a mentális és fizikai állapotával összefüggésben is jelentősége kell legyen (3/2013.Bje II/11. pont).

Márpedig adott esetben a bizonyítás eredménye nem hagyott kétséget afelől, hogy néhai ...né előrehaladott életkora mellett is kifejezetten jó egészségi állapotnak örvendett. Gyakorlatilag egyöntetű vallomások szóltak arról - különösképp az idősebb és ifjabb ..., aháaspár, Dr. ..., ..., ..., ... által elmondottak és utóbbi tanú részéről vallomását szemléltetendően bemutatott fényképfelvételek (elsőfokú iratok 56/I. sorszám) emelendők ki - miszerint a sértett nem csak a háztartásukat vezette nagy munkabírással és szorgalommal, de a házon kívüli teendők elvégzésében is napi rendszerességgel részt vett, sőt emellett aktív közösségi életet élt, szellemi frissességet mutatva. Bár tényszerűen több sorsszerű szervi megbetegedésben szenvedett, ám azok az orvosszakértői megállapítások szerint nem mutattak túl az enyhe-közepes fokú egészségi állapotromláson, és ennél jóval lényegesebb, hogy a szűk kamra helyiségben rátámadó, nyilvánvalóan erőfölényben lévő vádlottal szemben aktívan védekezett, kezdetben eredményesen hárítva a szúrásokat.

Mindebből következőleg az állapítható meg, hogy a sértett életkoránál nem volt korlátozva a cselekmény elhárításában, az idézett minősített esetet a vádlott terhére valóban nem lehetett megállapítani. Adott ügyben tehát a Btk. alkalmazása nem járt a Btk. 1. § (1) bekezdésében írtak - „Az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet törvény az elkövetés idején büntetni rendelt” - sérelmével, mely jogszabályhely lényegében a büntetőjogban a kezdetektől elvárt nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege alapelveit rögzíti.

A másodfokú eljárás alatt szintén elemzett általános és különös anyagi jogi szabályok alapján tehát végül mindenben helyesnek bizonyult az elsőfokú ítéletben levezetett törvényszéki álláspont az időbeli hatályt illetően. Az új törvény a feltételes szabadságra bocsáthatóság tekintetében valóban enyhébbnek mutatkozik, s a kedvezmény lehetőségeit a Kúria 4/2013. (X.14.)BK véleményének értelmében figyelembe kell venni. Az elsőfokú bíróság által is felhívott ok tényszerűen konkrét - nem csupán feltételezett - alapját képezhette az enyhébb elbírálásnak (BH.2014.201.).

A törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó alanyi és tárgyi bűnösségi körülményeket döntően feltárta. Köztük nem maradhat figyelmen kívül a terhelt enyhítő körülményként jelentkező fiatal felnőtt kora, és ténybeli beismerő vallomása sem, míg további súlyosító körülményt az képez, hogy a cselekmény a helyi köznyugalmat súlyosan felzaklatta. Mindez azonban nem befolyásolta alapvetően az elsőfokú bíróság e körben szintén megmutatkozó helyes értékelő tevékenységét, hiszen a nagyszámú súlyosító körülmény között kiemelt nyomatékot képező közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés mellett valóban indokoltan került sor a középértéket némileg meghaladó, ám ezzel együtt a vádlott személyi társadalomra veszélyességével, az általa megvalósított bűncselekmény tárgyi súlyával is arányos, a törvényi rendelkezéseknek megfelelő határozott tartamú szabadságvesztés, és azzal arányos mellékbüntetés kiszabására. A fentiekből következően a védelmi fellebbezések egyik indok mentén sem vezethettek eredményre.

Az elsőfokú ítélet járulékos rendelkezései a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi időpontját, az előzetes fogva tartásban töltött idő beszámítását, a bűnjeleket és a bűnügyi költség viselését illetően mindenben megfelelnek az irányadó és felhívott jogszabályoknak. Az ítéletábra álláspontja szerint - szemben a fellebbviteli főügyészség átiratában megfogalmazottakkal - utóbbi körben sem kifogásolható érdemben az elsőbírói döntés, tekintve, hogy a hatályos Be. 403. § (5) bekezdésében írt szabályozás nem differenciál teljesen új bizonyítékkal összefüggésben felmerült, illetőleg az alapeljárásban már beszerzett, ám a megismételt bizonyítás során ismételten felhasznált bizonyítékokkal kapcsolatos további bűnügyi költség között. Ekként a vádlott a megismételt eljárásban keletkezett költségek viselésére adott ügyben valóban nem kötelezhető.

A kifejtettekre figyelemmel a Debreceni Ítéletábra a Miskolci Törvényszék elsőfokú ítéletét a Be. 371. § (1) bekezdésére utalással helyes indokainál is fogva helybenhagyta.

A vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig előzetes fogvatartásban töltött idő további beszámítása a Btk. 92. § (1)-(2) bekezdéseinek alapszik.

Debrecen, 2016. június 9.

Dr. Balla Lajos sk. a tanács elnöke, Dr. Bakó József sk. a tanács tagja, előadó, Szabóné dr. Szentmiklóssy Eleonóra sk. a tanács tagja.

Záradék: A Miskolci Törvényszék 6.B.101/2014/89. számú ítélete az ítéletábra jelen határozatával jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Debrecen, 2016. június 9.

. Balla Lajos sk.
a tanács elnöke